

সূচীপত্ৰ

মূখ্য পৃষ্ঠা

ঘেঁহু
আগতীয়া আহ সিঁচা পদ্ধতি
বৰোধান
আগতীয়া আহ বোৱা পদ্ধতি
বাই আৰু সৰিয়হ
আলুখেতি
ধপাত খেতি
গ্ৰীষ্মকালীন মগুমাহৰ খেতি
গ্ৰীষ্মকালীন মাটিমাহ
গুজি তিল
শীত কালীন গোমধান
মচুৰ মাহ
মটৰ মাহৰ খেতি
আলুৰ বীজৰ পৰা আলুখেতি কৰা পদ্ধতি
ৰাজমা

শীত কালীন গোমধান

ক্রমিক নং	জাতসমূহ	কৃষিকাল (দিন হিচাবত)	জলসিঞ্চন থকা পথাৰত শস্যৰ উৎপাদন (কুইণ্টল প্ৰতি হেক্টৰত)
(ক) বৰ্ণসঙ্কৰ জাত			
১	গঙ্গা ১০১	১৪৫-১৫০	৫০-৫৫
২	গঙ্গা ৫	১৫০-১৫৫	৫৫-৬০
৩	ডেকান হাইব্ৰীদ	১৬০-১৬৫	৬৫-৭৫
(খ) কম্পজিত জাত			
১	কিমাণ	১৫০-১৫৫	৫০-৫৫
২	বিজয়	১৫৫-১৬০	৫৫-৬০
৩	প্ৰতাপ	১৫৫-১৬০	৪০-৪৫
৪	দিয়াৰা	১১০-১২০	৩০-৩৫
৫	হনিয়াচ	১১০-১১৫	৩০-৩৫

দিয়াৰা আৰু হনিয়াচ নামৰ জাতকেইটা ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ উত্তৰ পাৰ, ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ উজনি অঞ্চল, ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ নামনি অঞ্চল আৰু বৰাক উপত্যকাৰ বানাক্ৰান্ত অঞ্চলৰ বাবে বিশেষ ভাৱে অনুমোদিত।

বৰ্ণসঙ্কৰ জাত সমূহৰ বীজ পাচৰ বছৰ কঠীয়াৰ বাবে সংৰক্ষণ কৰিব নালাগে। আনহাতে কম্পজিত জাত সমূহ পাচৰ বছৰ কঠীয়াৰ বাবে সংৰক্ষণ কৰিব পাৰে।

মাটি নিৰ্বাচন : পানী আৱদ্ধ নোহোৱা ওখ পলসূৰা মাটি নিৰ্বাচন কৰিব লাগে।

মাটি প্ৰস্তুতি : গোমধানৰ খেতি কৰিবলৈ নিৰ্বাচন কৰি লোৱা মাটি ডৰা ভালকৈ চহায় প্ৰস্তুত কৰি লব লাগে আৰু মৈয়াই সমান কৰি লব লাগে।

বোৱাৰ সময় : শীত কালি গোমধান সিঁচাৰ সঠিক সময় হ'ল চেপ্তেম্বৰ মাহৰ পৰা অক্টোবৰৰ মাজভাগলৈ। বিশেষ কাৰণবশত: নবেম্বৰৰ মাজভাগলৈ পিছুৱাব পৰা যায় কিন্তু তাৰ আৰু পিছলৈ নিব নালাগে।

বীজ শোধন : বীজ সিঁচাৰ আগেয়ে কেপ্টান (Captan) ৩ গ্ৰাম প্ৰতি কি: গ্ৰাম বীজৰ বাবে নাইবা কাৰবন্ধিন ২ গ্ৰাম প্ৰতি কি:গ্ৰাম বীজৰ হিচাবত নাইবা কাৰবেনডিজিম (বেভিষ্টিন) ২ গ্ৰাম প্ৰতি ২ কি: গ্ৰাম বীজত শোধন কৰি লব লাগে।

বীজৰ পৰিমাণ, ব্যৱধান আৰু সিঁচাৰ পদ্ধতি :

শাৰী শাৰীকৈ বীজ সিঁচাৰ বাবে ২২ কি:গ্ৰাম বীজ প্ৰতি হেক্টৰত (৩ কি:গ্ৰাম প্ৰতি বিঘাত) প্ৰয়োজন হয়। বীজবোৰ ৬০ x ২৫ চে: মিটাৰ দূৰত্বত মাটিত পুতি দিব লাগে, এনে ব্যৱধানত বীজ সিঁচিলে প্ৰতি হেক্টৰত ৬০ ৰ পৰা ৬৫ হেজাৰ গছ পোৱা যায়। বীজবোৰ মাটিৰ ওপৰ ভাগৰ পৰা ৩ চে: মিটাৰ মানত পুতিব পাৰিলে ভালকৈ গজালি মেলাত সহায় হয়।

সাৰ প্ৰয়োগ :

সাৰৰ নাম	প্ৰয়োজনীয় সাৰ	
	কি: গ্ৰাম প্ৰতি হেক্টৰত	কি: গ্ৰাম প্ৰতি বিঘাত
ইউৰীয়া	* ১৩০-১৭৫**	১৮-২৪
একক চুপাৰ ফছফেট	২৫০	৩৩
মিউৰেট অৱ পটাছ	৬৫	৮

* হয়ম্যাৰী জাতৰ বাবে ** দীৰ্ঘম্যাৰী জাতৰ বাবে

ইয়াৰ উপৰিও প্ৰতি হেক্টৰত ৪-৫ টন পচন সাৰ প্ৰয়োগ কৰাৰ প্ৰয়োজন। অনুমোদিত হাৰৰ আধা ইউৰীয়া আৰু সমুদায়

চুপাৰ ফুছফেট আৰু পটাছ সাৰ শেষৰ বাৰ মাটি চহোৱাৰ সময়ত আৰু বাকী থকা ইউৰীয়া সাৰখিনি গছ / পুলি ওলোৱাৰ ৩০ দিনৰ পিছত গছৰ ওপৰ ভাগত প্ৰয়োগ কৰিব লাগে।

পৰিচৰ্যা :

খেতি ডৰাৰ পৰা যিমান পাৰি সিমান অপতৃণৰ পৰা আঁতৰত ৰখা ভাল। চিমাৰ্জিন বা এট্ৰাজিন ০.৫-১.০ কি: গ্ৰাম এ আই প্ৰতি হেক্টৰত ১০০০ লিটাৰ পানীৰ লগত মিহলাই স্প্ৰে কৰিব লাগে।

শস্য সংৰক্ষণ :

(ক) কীট পতঙ্গ :

১। মজাখোৱা পোকৰ বাবে :

ক্রমিক নং	ঔষধ	ঔষধৰ পৰিমাণ	কিমান পানীত মিহলাব লাগে	
			শক্তি চালিত স্প্ৰেয়াৰ	হস্তচালিত স্প্ৰেয়াৰ
১	ডাইমেফ্ৰণ	৫০০ মি: লিটাৰ	২০০-২৫০	৭০০-৮০০
২	চুমিথিয়ন	১.০১ লিটাৰ	২০০-২৫০	৭০০-৮০০
৩	থায়োডেন	১.৫১ লিটাৰ	১০০-১৫০	৭০০-৮০০

ইয়াৰ উপৰিও মজাখোৱা পোকৰ দ্বাৰা আক্ৰান্ত গছ দেখা পালে উভালি পুৰি পেলাব লাগে।

২। চাঁহি পোক : শীত কালি চাঁহি পোকৰ পৰা যথেষ্ট ক্ষতি হোৱা দেখা যায়। এই ব্যাধিৰ পৰা পৰিগ্ৰাণ পাবলৈ ২৫ কি:গ্ৰাম এলড্ৰিন ৫% প্ৰতি হেক্টৰত নাইবা বি এইচ চি ৫০ % পাউদাৰ মাটিত মিহলা কৰি প্ৰয়োগ কৰিব লাগে।

৩। কাটৰ্ম বা গুৰি কটা পোক: এলড্ৰিন ৫% নাইবা হেপ্তাক্লোৰ পাউদাৰ প্ৰতি হেক্টৰত ২৫ কি: গ্ৰামকৈ মাটিত প্ৰয়োগ কৰিব লাগে। নাইবা এল্ডছালফান ৪% পাউদাৰ হেক্টৰে প্ৰতি ২৫ কেজিকৈ গছৰ পাতত স্প্ৰে কৰিব লাগে।

৪। মোৱা পোক, চগাপোক আৰু মজাখোৱা পোক :

ওপৰোক্ত পোকবোৰ গছত পৰিলক্ষিত হ'লে মিথাইল ডিমিটল ২৫ ইচি, ম'নক্ৰোটফুছ, ফুছফামিডন ১০০ ইচি বা এল্ডোছালফান ৩৫ ইচি ০.১ শতাংশকৈ স্প্ৰে কৰিব।

(খ) ৰোগ ব্যাধি :

১। মে'দিচ ব্লাইট : এই বেমাৰৰ বাবে ডায়েথেন জেদ ৭৮, ডায়েথেন এম ৪৫, জিনেৰ ২.০-৩.০ কি: গ্ৰাম এ আই হেক্টৰত ১০০০-২০০০ লিটাৰ পানীত মিহলাই প্ৰথমবাৰ বেমাৰ পৰিলক্ষিত হ'লে স্প্ৰে কৰিব।

২। টাৰচিকাম ব্লাইট : মেনক'জেব বা জিনেব ০.২৫-০.৩ শতাংশ ঔষধৰে ১০-১৫ দিনৰ ব্যৱধানত স্প্ৰে কৰিব। ইউৰীয়া সাৰ পাতত স্প্ৰে কৰিলেও এই বেমাৰৰ পৰা হাত সাৰিব পাৰি।

৩। গুটি পঁচা আৰু পুলিৰ ব্লাইট বেমাৰ : এই বেমাৰৰ পৰা হাত সাৰিবলৈ পৰিশোধিত বীজ ব্যৱহাৰ কৰিব লাগে। যদি কোনোৱে নিজে সংৰক্ষণ কৰা ঘৰৰ বীজ ব্যৱহাৰ কৰিব বিচাৰে তেন্তে বীজবোৰ সিঁচাৰ আগতে শোধন কৰি লব লাগে।

৪। পিথিয়াম ৰট (Pythium Stalk Rot) : কেপ্টান বা থিৰাম প্ৰতি ১০০ লিটাৰ পানীত ২.৫ গ্ৰাম মিহলাই গছৰ তলৰ গাঠিৰ পৰা মাটিৰ সমানলৈ গছবোৱাৰ ৩০-৩৫ দিনৰ ভিতৰত স্প্ৰে কৰিব লাগে।

৫। চাৰক'ল ৰট : দিয়াৰা কম্পজিত, হিনিয়াচ কম্পজিত, গঙ্গা-৯ আদি বেমাৰ প্ৰতিৰোধক জাত ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰে।

৬। বেণ্ডেড স্ক্লেৰচিয়া বেমাৰ (Banded Sclerotial Disease) :

মি বোৰ ঠাইত এই বেমাৰ দেখা যায় তেনেবোৰ ঠাইত বেভিষ্টিন প্ৰতি ৭০০ লিটাৰ পানীত ০.০৫ শতাংশ ঔষধ প্ৰত্যেক ১২-১৫ দিনৰ ব্যৱধানত স্প্ৰে কৰিব লাগে।

(গ) চৰাইৰ দ্বাৰা আক্ৰান্ত :

চৰাইৰ পৰা গোমধান ৰক্ষা কৰিবলৈ পূৰ্ণ হোৱা গোমধানৰ চেইবোৰ পাতৰে বান্ধি দিব লাগে নতুবা খেতিডৰাত যি কোনো উজল পোহৰ প্ৰতিফলন কৰিব পৰা (ৰ'দ পৰিলে) ফিটা বান্ধি দিব লাগে যাতে পোহৰৰ পৰা চৰাইবোৰ ভয় খায় আঁতৰি যায়।

জলসিঞ্চন :

জলসিঞ্চনৰ ক্রমিক নম্বৰ	গছৰ পৰ্যায়	হয়ম্যাদী সঁচ	মধ্য হয়ম্যাদী সঁচ	দীৰ্ঘম্যাদী সঁচ
১	গছ বঢ়াৰ সময়ত	সিঁচাৰ ৩০-৪০ দিনৰ পিছত		সিঁচাৰ ৪০-৪৫ দিনৰ পিছত
২	ফুল ফুলা বা টাচেলিঙ	সিঁচাৰ ৫৫-৬০ দিনৰ পিছত		সিঁচাৰ ৭০-৭৫ দিনৰ পিছত

৩	গুটি ধৰাৰ সময়ত	-	সিঁচাৰ ১১০-১১৫ দিনৰ পিছত	সিঁচাৰ ১১০-১১৫ দিনৰ পিছত
---	-----------------	---	-----------------------------	-----------------------------

অতিৰিক্ত জলসিঞ্চনৰ পৰা আঁতৰত থাকিব পাৰিলে ভাল কাৰণ গোমধানে অতিৰিক্ত পানী সহ্য কৰিব নোৱাৰে।

শস্য চপোৱা : গোমধানবোৰ হালধীয়া ৰঙৰ হ'লে চপোৱাৰ ব্যৱস্থা কৰিব লাগে। চপোৱাৰ পিছত গোমধানবোৰ ৰ'দত দি গুটিবোৰ চিৰাৰ পৰা আঁতৰাই পেলাব লাগে আৰু মোনাত ভৰাই সংৰক্ষণ কৰি ৰাখিব লাগে।